

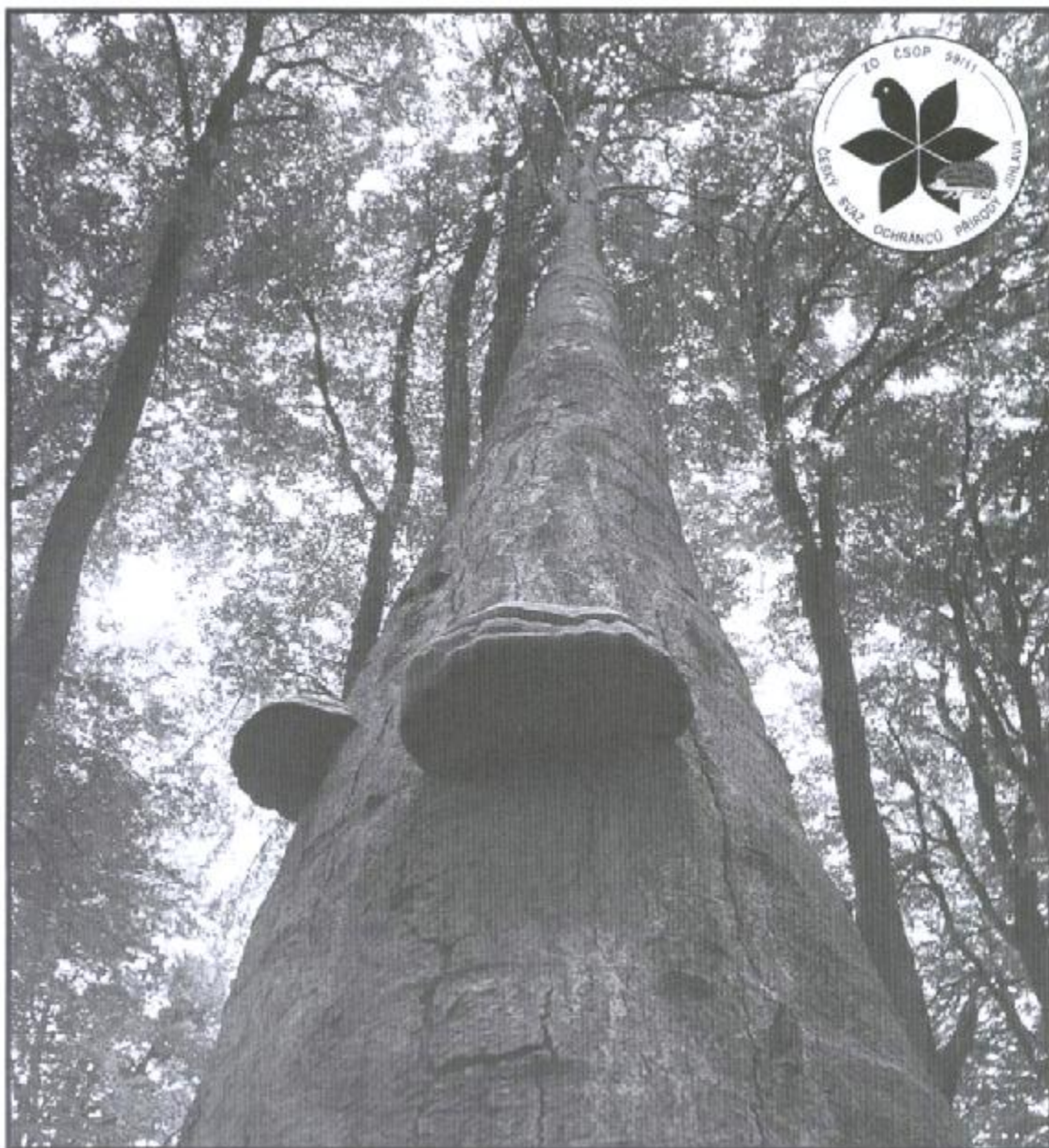
ZPRAVODAJ

ZO 59/11 Českého svazu ochránců přírody Jihlava

<http://csop-jihlava.euweb.cz/Zpravodaj.htm>

Ročník IV / číslo 1

Březen 2005

Z našich akcí od podzimu do jara:

17. září – PŘÍRODOU NA KOLE - večerní přírodovědně-vlastivědná vyjížďka na kolech v rámci celorepublikové akce Den bez aut.
24. září – VEČER BAREVNÉHO PODZIMU - tradiční zářijový oheň vzplál na chatě Emany Tomka na Pávově. Byl zapálen na počest 25. výročí založení ČSOP. Na toto téma promluvil RNDr. Milan Macháček v krátkém projevu při zahájení. Dále se zúčastnili naši bývalí zasloužilí členové a příznivci: Pavel Bukovský, Míra Žáček, Ruda Hecht aj. Škoda jen, že byla malá účast, z 50-ti pozvaných přišlo jen 15 lidí.
- dokončeno kosení PP Vílanecké rašeliniště;
 - provedena kontrola a čištění ptačích budek v lesích pod správou státního podniku Lesy ČR a v Březinových sadech.
2. října – SVĚTOVÝ FESTIVAL PTACTVA - ornitologická vycházka. Vedl Vojta Kodet.
16. října – sázení stromků ke Dni stromů ve spolupráci s Magistrátem města Jihlavy.
19. října – JIHLAVSKÝ LÍSTEK - okresní přírodovědná soutěž žáků ZŠ o ceny. Podrobnosti na str. 14.
6. listopadu – DEN SOV A DRAVCŮ - podrobnosti v samostatném článku na str. 3.
- 26.-28. listopadu – na Chaloupkách se uskutečnilo setkání účastníků zájezdu do Rumunska. Promítaly se diapozitivy, vzpomínalo se nad fotografiemi. Na večeri se podávala zvěřina – divočák a muflon, kterou zajistil pan Bureš.
- listopad až prosinec – proběhlo pruhové značení hranic přírodní rezervace Velký pařezitý rybník. Počasí nám moc nepřálo, ale díky zvýšenému úsilí některých našich členů byla akce úspěšně dokončena a do kasy tak přibyly další finance.
17. prosince – Výroční členská schůze ZO ČSOP Jihlava v klubovně ZOO Jihlava. Blíže na str. 18.
1. ledna – HLEDÁME SKORCE - ornitologická vycházka na Smrčenský potok. Blíže na str. 4.
7. ledna – vypouštění uzdraveného krahujce na Heulose. Podrobnosti na str. 3.
18. ledna – PŘÍRODA NA VIDEOKAZETÁCH - ohrožené druhy živočichů, záběry z činnosti ČSOP Jihlava. V Domě dětí a mládeže v Jihlavě promítal Daniel Stejskal.
- 7.-9. února – pátým rokem jsme pořádali v Jihlavě přehlídku filmů z mezinárodního festivalu EKOFILM 2004 pod názvem OZVĚNY EKOFILMU. Filmy, oceněné na tomto festivalu byly odpromítány v kině Dukla. Organizačně zajistila ing. Jana Kotoučková.
8. února – MONGOLSKO - PŘÍRODA, ŽIVOT - beseda s cestovatelem Ing. Miroslavem Žáčkem v Domě dětí a mládeže v Jihlavě.
22. února – EVROPSKY VÝZNAMNÁ ÚZEMÍ V SOUSTAVĚ NATURA 2000 - beseda s Mgr. Jaromírem Švarcem z České botanické společnosti. Od 17 hod v Domě dětí a mládeže v Domě dětí a mládeže v Jihlavě.
25. února – SOVÍ SLYŠENÍ – náslech sovího houkání na Heulose.
- Ø účast ve správních řízeních (udělení výjimky dle vodního zákona, odbahňování rybníků, kácení stromů v katastru Jihlavy, vyjádření ke konceptu ÚP VÚC Vysočina, rekonstrukce silnice na Přífseku)

Poznámka redakce:

Plány činnosti jednotlivých sekcí organizace ve Zpravodaji z důvodu nedostatku místa neuvádíme. Můžete si je prohlédnout na internetových stránkách <http://csop-jihlava.euweb.cz> nebo na nástěnkách u ZVEREXu a na Pávovské ulici v Jihlavě. Případně dotazy zasílejte emailem na adresu csop.jihlava@email.cz nebo volejte na číslo 732 877 955.

PTAČÍ SERVIS

rubrika sekce Ochrana ptactva

Den sov a dravců v Jihlavě

Stalo se již tradicí, že první víkend v listopadu pořádáme v ZŠ na Havlíčkově ulici Den sov a dravců. Loni byl začátek v 9 hodin. Opět nechyběla Věra Malátková se svými svěřenci: výrem, puštíkem a sovou pálenou. Na přednáškách jako první vystoupil Jaromír Čejka se svými zkušenostmi se sovami ve Žďárských vrších. Vojta Kodet představil mokřady a CHÚ na jihlavském okrese. Tomáš Kněžíček předvedl svojí, dnes již rozrostlou, sbírku per sov a dravců. Filip Hruška se s námi podělil o zážitky s pozorováním orla křiklavého na Vysočině. Na závěr přednesl jedenáctiletý Martin Štěrba přednášku o poštolce obecné s vynikajícím přednesem hlasů dravců. Přednášky byly krátké, ale výstižné a neunavující. Účast jsme odhadli na 60 lidí a Den sov a dravců jako jeden z nejlepších.

Puštík obecný na Dni dravců. Foto V. Jirků

Míla Bartoš s krahujcem těsně před jeho vypuštěním do přírody. Foto K. Holub

Vypouštění krahujce

Hlášení o zraněném dravci jsme dostali v závěru minulého roku z Vyskytné u Jihlavy. Jeden z místních obyvatel zjistil, že dravec pobíhá na dvoře mezi slepicemi. Zavřel ho do králíkárny a zavolal nás. Na místě jsme zjistili, že se jedná o samici krahujce obecného, která má zraněné křídlo. Naštěstí nebylo zlomené, ale pravděpodobně jen zmožděné.

Vše se zřejmě odehrálo takto: krahujčí samice si vyhlédla některého z kosů nebo vrabců, který se přizívoval u krmítka pro slepice, a zaútočila. Útok však v malém dvorku nezvládla a do něčeho narazila. Dravec jsme převezení do zoologické zahrady, kde ho převzal RNDr. Aleš Toman a veterinář, který konstatoval, že to není nic vážného a že za pár dní půjde zase na svobodu.

Proto jsme zorganizovali již druhé vypouštění. V blízkosti jihlavské ZOO se nás sešlo kolem 30-ti, účastníci se mj. mohli dozvědět něco o životě krahujců.

Ukázali jsme si, jak dokonale je tento pták vybaven k lovu a jek je možné ho rozeznat třeba od poštolky obecné. Do nového života dostala samice krahujce kroužek od Míry Čutky. Děle jsme však samici nechtěli zdržovat, popřáli jsme jí hodně štěstí a vypustili ji.

Nakonec si přítomné děti mohly zasoutěžit, kdo dál hodí, chcete-li vypustí, papírovou vlaštovku. Každý soutěžící si odnesl obrázek krahujce obecného.

Miloslav BARTOŠ & Daniel STEJSKAL

Hledáme skorce vodního

Již druhý rok jsme vyrazili prvního ledna na vycházku do přírody. Ta pod výše uvedeným názvem mířila v čele s Pavlem Hobzou po Smrčenském potoce přes Jihlavu a Hybrálec k Hybráleckým rybníkům.

Patnáct zájemců včetně MOPíků je běžný průměr, ale kdo přišel, nelitoval. I když nebylo tak bílé prostředí jako loni, kdy jsme hodně vyčetli ze stop ve sněhu. Vedle skorce jsme viděli dalších 15 druhů, mezi nimi např. brhlík lesního, strakapouda velkého či sýkoru uhelníčka a na rybníku Borovinka tradiční labuť. Zážitek bylo cca 200 hlavé hejno čížků lesních za Hybrálcem, které jsme si podrobně prohlédli. Asi 8 km trasu zvládl bez problémů i 75letý bývalý sportovec Bohumil Háj.

Přál bych si, aby se vítání nového roku vycházkou do přírody stalo tradicí tak, jako je tomu u turistů, a zdá se, že ta se už pomalu rodí. Za rok tedy opět na shledanou!

Karel HOLUB

Akce Falco 2005

Akce Falco patří mezi nejznámější akce na ochranu dravých ptáků u nás. Jejím cílem je uhlídat hnízda vzácných dravců, především sokolů a rarohů, před rušením neukázněnými návštěvníky přírody a horolezci. Z neznalosti či lhostejnosti může dojít k vyplašení rodičovského páru a opuštění vajíček či mláďat. Stále je však nutné hnízda hlídat i před možným vykradením mláďat či vajec.

Akce probíhají na různých místech ČR i Slovenska nepřetržitě od roku 1990 a za tuto dobu se podařilo uhlídat několik desítek mláďat. Bylo zaznamenáno několik pokusů o vykradení, kterým se díky bdělosti strážců podařilo zabránit, stejně jako mnoha případům neúmyslného rušení.

Akce Falco pokračuje pod koordinací Klubu ochrany dravců a sov při sdružení Děti Země i v letošním roce. Nelze ji však realizovat bez pomoci desítek dobrovolných strážců, kteří se ve 2-6 členných skupinách střídají v týdenních turnusech a 24 hodin denně za každého počasí střeží klid na hnízdě.

Chtěli bychom pořídat o pomoc i Vás. Akce Falco je příležitostí strávit týden s rodinou vzácných dravců a zároveň se zapojit do jejich ochrany. V případě, že se nám, ale především dravcům, rozhodnete pomoci, kontaktujte koordinátora náboru strážců: Ivo Páral, Holubice 158, 683 51, tel.: 605468263, e-mail: akcefalco@email.cz. Již dnes se můžete přihlásit.

*Pavel KOUBEK
KODAS DZ*

Pomůžeme kavkám ?

„Kavka je pták veselý, čilý, hbitý a chytrý. Veselou svou mysl zachovává za všech okolností“, píše se v Brehmově Životu zvířat. Kavka je také chráněná podle vyhlášky k zákonu o ochraně přírody v kategorii druh „silně ohrožený“. A my je v Jihlavě máme, ornitologové vědí, že sídlí v okolí nové nemocnice a leckydy je potkáme i na Masarykově náměstí. Je však jejich hnízdění bezpečné?

Kavky sídlí v koloniích, jsou všežravci, i když převládají semena a plody, ovoce, obilí, kukuřice, někdy i zbytky odpadků. Samička snáší 4 až 6 zelenomodrých skvrnitých vajec a postupně se líhnou mláďata, o které rodiče pečují 32 až 36 dní. Mláďata vylétávají začátkem června. Většina kavek je stálá, pouze část mladých ptáků na zimu odlétá.

Pokud kavky hnízdí v půdních prostorách či okapových římsách, musí při rekonstrukci požádat majitel nemovitosti či investor o udělení výjimky Ministerstvem životního prostředí a provádět stavební práce mimo hnízdní období. Jak známo, předpis bývá předpis a praxe je leckdy jiná. Chceme kavkám v našem městě pomoci vysazením budek. Ty mají rozměry 25 x 25 x 80 cm, s vletovým průměrem cca 12 cm a lze je vyrobit i z plastu.

Budky bychom umístili v okolí dosavadních hnízdišť. A tak se ptáme – kdo ze čtenářů Zpravodaje nám pomůže?

Pták roku 2005 – skřivan polní

Pro rok 2005 vyhlásila Česká společnost ornitologická ptákem roku skřivana polního (*Alauda arvensis*). U tohoto nejběžnějšího ptačího druhu v zemědělské krajině došlo v České republice během posledních 20-ti let k poklesu početnosti o 30 % a v Evropské unii se jeho početnost v posledních 40-ti letech snížila dokonce o více než 50 %.

Příčinou úbytku skřivanů je rostoucí intenzita zemědělské výroby, která má za následek úbytek i dalších druhů v zemědělské krajině a negativní vliv na celou biodiverzitu (přírodní rozmanitost). Dnes už snad některá intenzifikační opatření, jako rozorávání mezí a scelování pozemků či velkoplošné meliorace, patří minulosti. Avšak stále v různé míře negativně působí vysoké dávky umělých hnojiv a pesticidů, používání těžké techniky či snížení rozmanitosti pěstovaných plodin.

Skřivana kromě zemědělství ohrožuje také lov na zimovištích, celkem je skřivan loven v šesti zemích (Francie, Španělsko, Malta, Kypr, Itálie a Řecko). Např. na Kypru se přibližně pětina lovců specializuje přímo na skřivana polního a každý z nich průměrně uloví ročně okolo 40 skřivanů.

Jak uvádí literatura, populace skřivanů to má těžší i o to, že se samostatnosti dožije jen asi 10 % vylíhnutých mláďat. Většina mláďat padne za oběť predátorům, mezi které často patří i toulavé domácí kočky.

Až půjdete krajinou, náležitě si vychutnejte zpěv tohoto posla jara. Nezapomeňte si zaznamenat datum přiletu skřivanů. Uvítáme i případné vaše postřehy z míst, kde se pravidelně pohybujete, k jakým změnám ve složení a početnosti ptactva v zemědělské krajině došlo.

Vojtěch KODET

Výprava do přírodního parku Bohdalovsko

Krásné podzimní počasí a Pavel Hobza nás v sobotu 18. září vylákali na vyjížďku k rybníku Znětínec sledovat podzimní tah ptáků. Vidíme spousty druhů, mimo jiné ještě pozorujeme kukačku a letošní slabě vybarvené mládě slavíka modráčka. Je jasný a teplý zářijový den, obcházíme i okolí rybníka. Po obědě z vlastních zásob přijíždíme na Novoveselský a Matějovský rybník. Opět pozorujeme spousty vodních ptáků. Na Novoveselském rybníku bylo na 50 exemplářů potápek roháčů. Domů se vracíme přes Měřín s dobrým pocitem. Výlet i pozorování byly úspěšné.

Miloslav BARTOŠ

Chvála krkavcům

Sdělovací prostředky nám vytrvale podsouvají špatné zprávy. A my si v nich libujeme, my si v nich rochňáme, jako bychom si rádi způsobili bolest. Bez nich by byl život najednou příliš všední. Ve svých myslích pak nosíme zárodky příštích tragédií. My, nesvobodní.

Blažená zvířata, která nečtou noviny a nesledují televizi! Tak třeba krkavci: manželé na celý život, starostliví rodičové, jak ti si dovedou užívat povětrí! Pokud neshánějí potravu, kdy houževnatě veslují vzduchem, chovají se naprosto bezstarostně. Jinak si neumím vysvětlit jejich akrobatické kousky a skvělé imitace hlasů přírody.

Jdu na běžkách zimní krajinou z Bílého Kříže na Gruň. Na holém jasanu pod hřebenem sedí krkavec a dává o sobě vědět. Vidí mě a ví, že když mu mávám, nechystám nic zlého. Pak plachtí pod modrým nebem, on a o kus dál ještě jeden. Ozve se, jako když kámen spustíš do studny, klong, klong, pak hluboce zakráká a letí někam za kopec a zase zpátky nad bílou louku. Jindy kdáká jako slepice, nebo kejhá jako husa, či štěká jako pes. Pokud ho nevidím, říkám si: slepice pana Ručky, pes nějakého hajného, husy, nebo kachny u javornické samoty. Proč by to dělal, kdyby neměl radost ze života?!

Pro tohle všechno a pro jejich majestát miluji krkavce. Jsou pro mne posly dobrých zpráv. Kam se na ně hrabeme se svým jedenadvacátým stoletím! Schází nám křídla, zdá se mi.

(převzato z přílohy Obrys - Kmen č. 24/2004)

Jaromír ŠLOSAR

MAPOVÁNÍ

rubrika sekce Mapování přírody

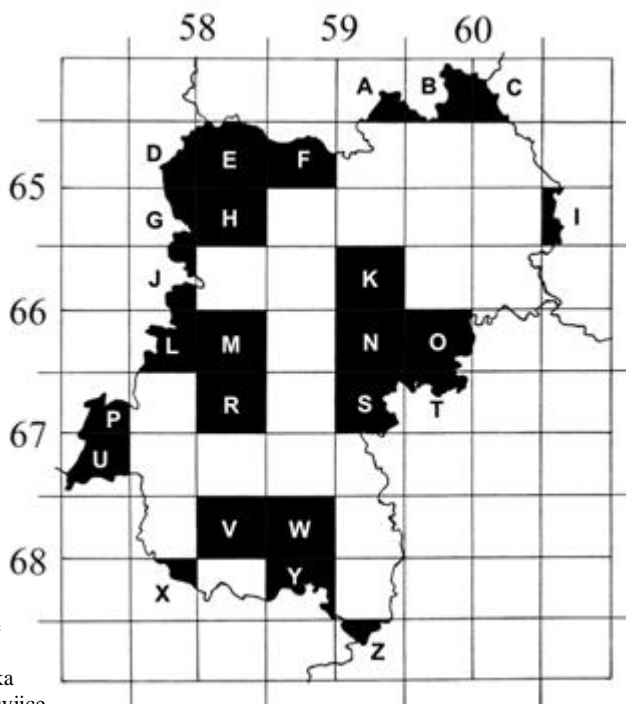
Mapování obojživelníků finišuje

Letošní rok bude posledním rokem, ve kterém bude probíhat mapování rozšíření obojživelníků na Jihlavsku. Protože stále ještě nejsou dostatečně zmapovány všechny oblasti v bývalém okrese Jihlava, a není v silách několika lidí je všechny zvládnout, obracím se na Vás s žádostí o pomoc. Na mapce níže jsou vyznačeny málo prozkoumané oblasti, ve kterých je potřeba provést základní či doplňující průzkum. Mapa okresu je rozdělena na čtverce, které se nazývají kvadranty (čísla po stranách mapy označují kvadráty – na vysvětlenou: každý kvadrát zahrnuje 4 kvadranty). Popis neprozkoumaných kvadrantů (katastrální území obcí v kvadrantu), v mapce označených velkými písmeny, je uveden v přehledu níže.

Chci poprosit každého z Vás o zaznamenávání všech druhů obojživelníků, které zjistíte při návštěvách těchto neprozkoumaných kvadrantů v letošním roce – ať už tam budete z jakéhokoliv důvodu. Váš záznam by měl obsahovat tyto údaje: kde lokalita nálezů leží (přibližně), jaký druh žáby/čolka jste zde zjistili (nemusí být přesně určen do druhu, pokud si nebudete jisti), kolik jedinců daného druhu jste pozorovali a v neposlední řadě datum pozorování a jméno pozorovatele. Záznamy mi prosím pošlete do letošního podzimu na adresu: Jaromír Maštera, Slavíčková 22, 586 02 Jihlava, e-mail: jaromir.mastera@email.cz.

Na základě údajů, které byly a budou zjištěny v rámci mapování rozšíření obojživelníků v letech 2000 až 2005, mohou být účinněji chráněny jednotlivé druhy a lokality jejich výskytu na Jihlavsku. Například od začátku mapování byly díky našim návrhům registrovány významné krajinné prvky Požární nádrž v Nadějově, v Řehořově, u Panského rybníka u Nadějova byly umístěny dopravní značky upozorňující na tah žab, u kamenických rybníků probíhají záchranné přenosy obojživelníků přes silnici, účastnili jsme se návrhů na chráněné lokality pro obojživelníky v rámci soustavy NATURA 2000, atd.

- A - Kamenná, Nové Dvory
- B - Nové Dvory, Brzkov, Hrbov, Polná
- C - Brzkov, Hrbov, Skřýšov, Záborná
- D - Ústí, Dudín
- E - Zbilidy, Branišov, Šimanov, Kalhov, Velešov, Větrný Jeníkov, Zbinohy, Bílý Kámen
- F - Smrčná, Větrný Jeníkov, Bílý Kámen, Pávov
- G - Dudín, Opatov, Milíčov, Zbilidy, Dušejov
- H - Zbilidy, Jiřín, Hlávkov, Dušejov, Ježená, Boršov, Rounek, Vyskytná u Jihlavy
- I - Arnolec, Jersín, Meziříčko
- J - Milíčov, Hojkov, Rohozná
- K - Jihlava, Rančřfov, Čížov, Studénky, Puklice, Kosov, Sasov, Malý Beranov, Bradlo, Příseka
- L - Rohozná, Batelov, Bezděčín, Švábov, D. Cerekev
- M - Dolní Cerekev, Spělov, Batelov, Buková, Jezdovice, Slavice, Třešť
- N - Příseka, Uhřínovice, Brtnice, Čížov, Suchá, Cerekvička, Sokolíčko
- O - Komárovice, Střížov, Přímělkov, Panská Lhota, Dolní Smrčné, Brtnice
- P - Jihlávka, Horní Dubenky
- R - Třešť, Hodice, Růžená, Čenkov, Třeštica, Lovětín
- S - Jestřebí, Stonařov, Prostředkovice, Sokolíčko, Brtnice
- T - Brtnice
- U - Kaliště, Klatovec, Panské Dubenky, Býkovec, Jihlávka
- V - Telč, Krahulčí, Horní a Kostelní Myslová, Radkov, Dyjice
- W - Zvolenovice, Rozsíčky, Vystrčenovice, Dyjička, Stranná, Ořeřov, Olšany, Vápovice, Bohuslavice, Stará Říše
- X - Mysletice, Zadní Vydří, Kostelní Myslová
- Y - Dolní Vilímeč, Strachonovice, Nová Říše, Bohuslavice, Krasonice, Bohosoudov
- Z - Kninice

Předem děkuji za Vaši spolupráci.

Jaromír MAŠTERA

Správní řízení

1. *Udělení výjimky pro použití závadných látek na rybnících Rybářství Telč (pokrač.)*

V rámci 2 správních řízení se projednávalo udělení výjimky na celkem 52 rybnících správního obvodu Telče a Jihlavy. O rozhodnutí ohledně rybníků obvodu Jihlavy jste si mohli přečíst v minulém Zpravodaji.

U většiny rybníků s.o. Telč, kde úřad neznal jejich stav, bylo provedeno biologické hodnocení. Následně bylo vydáno rozhodnutí, které povoluje používání látek na téměř všech rybnících. Vzhledem k tomu, že mezi povolenými rybníky byly i některé zvláště cenné, jako např. Horní Mrzatec či Prokop, podali jsme proti tomuto rozhodnutí odvolání. V něm jsme nesouhlasili s udělením výjimky na 6-ti rybnících ze seznamu. Po schůzce se zástupcem Rybářství Telč jsme poněkud ustoupili z tohoto požadavku. Následně jsme na ústní jednání, svolané úřadem kvůli napadení rozhodnutí z naší strany, zaslali stanovisko, ve kterém nesouhlasíme s udělením výjimky pouze na rybnících Horní Mrzatec, Pilný a Prokop. Po ústním jednání vydal úřad nové rozhodnutí, z něhož vyplývá, že výjimka není povolena pro rybníky Horní Mrzatec, Pilný, Prokop, Hamr, Svatojánský a Plodový.

2. *Oprava a odbahňování rybníka Na pastvišti u Otína (pokrač.)*

Řízení probíhalo na podzim loňského roku. Po zaslání našeho stanoviska (viz Zpravodaj 2/2004) svolal Magistrát ústní jednání z důvodu nesouladu některých našich podmínek se záměry realizátora. Na ústním jednání se zástupcem firmy provádějící odbahňování jsme tyto sporné body vyřešili. Následně bylo vydáno rozhodnutí, které zohledňuje většinu našich připomínek.

3. *Úpravy horního toku Želetavky (pokrač.)*

O stanovisku k zásahu do koryta říčky Želetavky jsme Vás informovali ve Zpravodaji č. 1/2004. Tento zásah měl spočívat v odtěžení nánosů a uložení sedimentu do břehových nátrží v korytě a na břehy. S těmito „úpravami“ jsme v našem stanovisku nesouhlasili. Městský úřad v Moravských Budějovicích, který byl pověřen tuto věc vyřizovat (dotčený úsek toku byl z části ve správním obvodu Telče a z části v obvodu M. Budějovic), vydal rozhodnutí ve kterém nepovoluje zásah do toku Želetavky v nezastavěných územích a povoluje zásah pouze v zastavěných územích obcí v dotčeném úseku toku. V případě, že by investor trval i nadále na zásahu v nezastavěných úsecích toku, musí nejprve zajistit provedení biologického průzkumu.

4. *Likvidace rákosiny na Helerově rybníce*

Místní organizace Moravského rybářského svazu Jihlava požádala o likvidaci rákosového porostu na Helerově rybníce v Jihlavě na Dolině. Tyto rákosové porosty jsou pravidelným hnízdištěm dvou zákonem zvláště chráněných druhů ptáků (potápka malá, chřástal vodní) a řady dalších obecně chráněných druhů ptáků (např. polák velký, lyska černá, slípka zelenonohá, rákosník obecný, rákosník proužkovaný, strnad rákosní). Některé zákonem zvláště chráněné druhy zde hnízdí nepravidelně (moták pochop). V posledních letech zde byly v hnízdním období zaznamenány i dva druhy zasluhující na Vysočině mimořádně vysokou pozornost (chřástal kropenatý, čírka obecná). U takovýchto druhů je zásah do jejich hnízdního prostředí pro nás zcela nepřijatelný. Pro řadu druhů ptáků je lokalita výborným lovištěm - ze zvláště chráněných druhů se jedná o pravidelné loviště krahujce obecného a vlaštovky obecné, ojediněle zde byl při lovu zaznamenán i čáp černý. Zdejší rákosiny jsou hromadným nocovištěm špačků obecných, kteří se zde v mimohnízdním období shromažďují i v tisícových hejnech. Proto jsme s likvidací rákosiny nesouhlasili. Naše připomínky byly zohledněny a k likvidaci rákosiny nebyl souhlas vydán.

5. *Rekonstrukce silnice*

V lednu letošního roku jsme vyjádřili námitky k rekonstrukci silnice II/405 v úseku Jihlava - Příseka, kde by mělo dojít k zásahu do hodnotného lipového stromořadí. Domníváme se, že jejich kácení by bylo v tomto případě zbytečné. Jsme proti jejich kácení a navrhuje posunout silnici tak, aby byly stromy ušetřeny. Dále by mělo dojít k zásahu do podmačené louky, kde se vyskytuje několik vzácných druhů rostlin, včetně druhů zákonem zvláště chráněných (rosnatka okrouhlostá, prstnatec májový). Jedná se o botanicky významnou lokalitu v daném regionu, proto požadujeme její zachování a silnici zde nechat v původní trase.

Plavuně okolí Velkého Špičáku

Lidé v plavuních vidí pouze ubohé plazící se rostliny, ale většina z nich určitě netuší, že tato skupina výtrusných rostlin dominovala v prvohorách na zemském povrchu. Dnešní zástupci nás o tomto faktu opravdu nijak nepřesvědčí.

plavun pučivá

No ale tím největším špekem je unikátní výskyt též ohroženého druhu vrance jedlového (*Huperzia selago*), který roste v celém bývalém okrese Jihlava pouze a jenom v okolí Špičáku. Do nedávné doby se vědělo o jeho přítomnosti pouze ve smrčině mezi Velkým Špičákem a rezervací V Klůčí. V loňském roce byla však objevena nová lokalita nedaleko Hrazeného rybníka u Popic. Jde o dva menší trsy rostoucí v příkopu lesní silnice. V naší republice roste v současnosti 13 druhů plavuní, z čehož 4 druhy jsou v okolí Velkého Špičáku. To určitě není nijak málo a stojí to za jejich ochranu.

Ale pojďme si představit alespoň některé druhy, které můžeme vidět růst v okolí Jihlavy. Rozhodně největší druhové zastoupení těchto rostlin je v okolí NPR Velký Špičák. Nejčastějším zástupcem je zde všem dobře známá plavun vidlačka (*Lycopodium clavatum*). Roste nejčastěji podél lesních cest či na pasekách v celém lesním komplexu. V početnosti se na druhé místo zařadí plavun pučivá (*Lycopodium annotinum*), která patří mezi ohrožené druhy. S touto rostlinkou se potkáme spíše přímo ve smrkovém lese, jak si tu vesele roste na opadance, nebo méně často podél lesních cest v doprovodu hojnější plavuně vidlačky. Pokud najdeme ve smrčině plavun s poněkud zploštělými větvemi, tak máme tu čest s dalším ohroženým druhem, a to plavuníkem zploštělým (*Diphasiastrum complanatum*). Tato dekorativní plavun roste jak přímo na Velkém Špičáku, tak i ojedinelé v okolních lesích.

vranec
jedlový

Tomáš BERKA

Nové území ochrany přírody

Od září do února byl Magistrátem města Jihlavy na Jihlavsku vyhlášen jeden významný krajinný prvek.

Pod svatým Antonínem

Významný krajinný prvek je tvořen soustavou mezí a luk sousedících s lesním komplexem cca 1,5 km západně od obce Vyskytná nad Jihlavou. Na plochách trvalých travních porostů jsou zachovalá luční společenstva, na mezích je kromě cenných bylinných společenstev i pestré a dobře vyvinuté dřevinné patro s výskytem jalovce, olše zelené, dubu letního a řady dalších druhů stromů a keřů. V podrostu dřevin jsou zachovalá bylinná společenstva s výskytem vřesu, třezalky a dalších druhů.

Z dalších rozhodnutí úřadů ...

Při splnění příslušných podmínek byly uděleny souhlasy k odbahnění rybníků Inseminák (Helenín), Podevsí (Velký Beranov), Pílský (Batelov), k obnově rybníků u Hladova, výstavbě dvou rybníků u Zborné, tří rybníků a dvou tůní u Stonařova a dalších rybníků u Cerekvičky a Beranovce. Dále byl udělen souhlas ke stavbě větrné elektrárny u Horních Dubének.

Zapomenuté studánky

Studánky a prameny – v minulosti uctívány, dnes většina z nich skoro zapomenuta. V době, kdy si kupujeme vodu v plastových lahvích v obchodech už je nepotřebujeme. Nebo je to jinak? Jak by to asi řekl malý princ „až vynaleznete pilulku na žízeň, jděte se pomalu projít ke studánce“.

Studánka a prameny jsou uctívány od doby, co člověk člověkem jest. Na našem území různé prameny uctívali již Keltové. Věřili, že studánka jsou branou mezi našim světem a světem nadpřirozených sil a na jejich usmíření do nich byly ukládány dary. Nejznámější je asi poklad duchcovský, který byl nalezen v roce 1882 při čištění zřídla v městě Duchově a tvořil jej bronzový kotlík s dvěma tisíci šperky. Mnohé studánky byly již v době Keltů a Slovanů využívány k léčivým účelům. S příchodem křesťanství byly káceny posvátné háje a kněžky Vodolenky vyháněny od pramenů a studánek. Studánky začaly být zasvěcovány světcům a byly u nich stavěny kříže a budovány kapličky. Zázračně uzdravující studánky se staly poutními místy a lidé si k nim ze široka daleka chodili pro zázračnou vodu a vyprosit si uzdravení. V pozdějších letech se u některých studánek s léčivou vodou začaly stavět lázně. Ty naše nejsou tak vyhlášené, jako ty v západních Čechách a na severní Moravě, ale určitě pomáhaly potřebným.

Samostatnou skupinou jsou polní studánky, kterých si každý hospodář vážil. V době senoseče a žní poskytovaly chladivé občerstvení při práci a tak je bylo možné najít na každém vhodném místě. Právě polních studánek dnes nalezneme již nejméně. Mnoho jich bylo zavezeno při rekultivacích, mnoho jich bylo zničeno meliorací a jejich prameny svedeny do trubek a ty, které se zachovaly, jsou otráveny používáním chemických látek. Lidé je přestali potřebovat. V době totality se o zázračných studánkách nesmělo mnoho mluvit a mnohé byly ponechány svému osudu. Po revoluci došlo k obnově slavných poutí, ale studánky dostaly nového nepřítele. Voda z podzemních zdrojů se začala stáčet do plastových lahví a prodávat v obchodech. Každý den si takto můžeme v supermarketech vybrat vodu z mnoha značek, přinést si ji pohodlně domů a prázdné lahve pohodit třeba u cesty k lesní studánce.

Naštěstí pro studánky, se ještě najdou lidé ochotní obětovat čas na hledání těch zapomenutých a jejich obnovu a tak se dočkají alespoň některé vyčištění od bláta a stanou se znovu křišťálovými. Některé studánky obnovují správci státních a městských lesů. Pro výletníky a houbaře jsou obnovené studánky příjemným překvapením, možnost k uhašení žízně a zaposlouchání se do uklidňujícího zuku zurčení vody. Mnohé však zatím stále čekají na to, až k nim lidé najdou znovu cestu a vyčistí je do krásy.

Kdo ví, kolik studánek je ukryto v kraji mezi Čefínkem, Javořicí, Špičákem, Rudným a dalšími kopci? Kdo ví, kolik jich je zázračných, kolik zapomenutých a kolik udržovaných? Kdo ví, kolika lidem pomohla jejich voda a kolik příběhů se u nich stalo? A právě na všechny tyto otázky bych chtěl najít odpověď.

Už několik let hledám odpovědi na otázky v sousedních krajích od Svidníku po Melechov. Všechno to začalo kdysi dávno u Poustevníkovy studánky nedaleko Mladých Břístí u Humpolce, která byla určitě tou první, kterou jsem poznal a ochutnal její vodu. Později jsem vždycky rád navštívil všechny studánky, které jsem na svých cestách potkal a vždy mne zajímaly pověsti a příběhy, které se o nich vypravují. Z příběhů více jak jednoho sta studánek začalo vznikat ucelené vyprávění, ze kterého bylo připraveno množství článků pro noviny, beseda doplněná promítáním diapozitivů, výstava a také kniha. U těch zapomenutých a opuštěných studánek mi přišlo líto jen říct, že zde kdysi byla studánka a dnes už na ni lidé zapomněli a tak jsem začal některé studánky postupně obnovovat znovu do krásy. Dnes už jich je v okolí Humpolce obnoveno 11 v rámci projektu Zapomenuté studánky realizovaného sdružením Zelené srdce.

Víte o studánce či příběhu, který se o ní vypravuje? Budu moc rád, když mi o nich napíšete. Třeba se nám společně podaří sestavit skládanku polozapomenutých míst a příběhů a vznikne vyprávění o studánkách okresu Jihlava a třeba i přednáška, výstava, kniha,..... každá zpráva by měla obsahovat jméno studánky, přesný popis cesty, kde ji hledat, pověst nebo příběh, které se o ní vypravují a samozřejmě i kontakt na Vás, protože autorství informace bude zachováno. Kontaktní adresa je: Sdružení Zelené srdce, Pavel Koubek, Mladé Břístě 2, 39601 Humpolec, e-mail: tyto@atlas.cz ... Studánky si to zaslouží.

Kamenná studánka
u Hosova

Znečištění řeky Jihlavy

Začátkem února t.r. jsme zaslali na ČIŽP žádost o provedení testů na zjištění cizorodých chemických látek ve vodě v kaskádě 3 menších rybníků v areálu firmy Motorpal Jihlava ve Starých Horách.

Členové naší organizace zde totiž zjistili (především v horním rybníku) neobvykle tmavou (až fialovou) barvu vody. Podle všeho se jedná o nějakou chemickou látku (látky), a ta přes tyto rybníky uniká již delší dobu do řeky Jihlavy. V zemi v místě horního rybníku se údajně nachází stará skládka obsahující obrovské množství pevných i tekutých nebezpečných chemických látek. Dříve zde údajně docházelo k čištění, poté ale byla skládka zavezena a dál se o zajištění její bezpečnosti nikdo nestaral. Firma Motorpal pouze okolí rybníků oplotila (dnes už je toto oplocení na mnoha místech zničené a tudíž je možné se ke znečištěné vodě dostat).

Řeka Jihlava i tyto rybníky jsou významnými krajinnými prvky ze zákona č. 114/1992 Sb. Takovéto znečištění může ohrozit (možná už i ohrožuje - v případě horního rybníku je pravděpodobně jakýkoli život ve vodě vyloučen) nejen dotčené vodní ekosystémy, ale i zdraví obyvatel.

V tuto chvíli je naše stížnost řešena a ČIŽP nás poté seznámí se závěry šetření.

J. M.

Územní plán kraje Vysočina

V roce 2004 jsme se vyjadřovali ke konceptu územního plánu velkého územního celku kraje Vysočina a k posouzení vlivů této koncepce na životní prostředí. Jedním z našich hlavních východisek byla snaha zabránit jakékoliv stavbě a činnosti, která by měla za následek vyhynutí nějakého živočišného či rostlinného druhu na Vysočině, který se zde přirozeně vyskytuje.

Vyjadřovali jsme se ke krajinnému rázu Vysočiny a stavbám, které by případnou realizací krajinný ráz významně narušili. Například jsme vyjádřili nesouhlas s plánovanými vodními nádržemi Střížov na Brtničce i Sokolí a Rantířov na řece Jihlavě.

Nesouhlasili jsme s tvrzením že „kolektivizace zemědělství díky drsným přírodním podmínkám nezpůsobila rozsáhlé škody na harmonickém prostředí.“ V konceptu územního plánu je pro Vysočinu vymezeno celkem 36 krajinných typů, pro které by měl být definován charakteristický krajinný ráz. U 22 z nich se píše, že negativa nejsou patrná, a u 19 je v rámcových doporučeních napsáno zachovat stávající využívání. Považujeme tento přístup za zcela nepatřičný a takovéto zpracování krajinných typů jako velmi nekvalitní. Vidíme celou řadu negativ na mnoha místech: rozorání rašelinných luk a niv potoků, napřímení koryt vodních toků, absolutní likvidace břehových porostů vodních toků i rybníků, odvodnění mokřadů, zalesňování rašelinných luk a pramenišť, vysázené smrkové monokultury, rozsáhlé zemědělské lány, likvidace mezí a remízů, nejrůznější stavby ve volné krajině a další.

Upozornili jsme na několik nedostatků, které nebyly uspokojivě zpracovány, i když požadavek jejich řešení byl uveden přímo v zadání Krajským úřadem. Takto nebyla například zpracována průchodnost krajiny jak z hlediska migrace živočichů, tak i z hlediska přístupu „pěšího“ člověka do krajiny. Zejména chybí v koncepci zpracování průchodnosti řek pro živočichy (ryby, raky, vodní měkkýše...). Chybí zpracování průchodnosti dálnice a silnic I. třídy pro živočichy, kde by si to zasloužilo řešit alespoň v místech nadregionálních a regionálních biokoridorů. Územní plán by měl alespoň rámcově nastínit, jak budou migrační zábrany na vodních tocích a silnicích řešeny.

Autoři, kteří provedli zpracování vlivu na životní prostředí, jsou stejní jako zpracovatelé koncepce. Žádáme proto nezávislé zpracování vlivu na životní prostředí, kde bude jednoznačně uvedeno porovnání obou navržených variant i s variantou nulovou, rozbor přímých i nepřímých vlivů při provedení i neprovedení koncepce. Dále pro všechny varianty navržené a posouzení opatření předcházející, vylučující, snižující, zmírňující a kompenzující negativní dopady. Chybí též návrhy, jak budou řešeny střety zájmů.

Průběh schvalování územního plánu kraje Vysočina můžete sledovat na webových stránkách Krajského úřadu.

V. K.

Mapujeme raky

Od loňského roku probíhá v České republice mapování výskytu raků. Letos se do tohoto zajímavého projektu, organizovaného AOPK ČR, zapojují také několik členů ČSOP Jihlava. Mapovat budeme potoky v téměř celé severní části bývalého okresu Jihlava, a to zhruba od května do července (výsledky se budou odevzdávat do 31.7.). Podklady pro mapování (mapy, určovací klíče) obdrží mapovatelé v nejbližší době.

V České republice se vyskytují 2 původní druhy raků – rak kamenáč a rak říční. První jmenovaný byl vždy vzácnější, v současnosti u nás přežívá pouze na několika lokalitách. Rak říční byl v minulosti hojně rozšířen na celém našem území, do dnešního dne však jeho populace utrpěly několik těžkých ran. Tou první byl račí mor, který nejvíce řádil kolem roku 1900. Následně proběhla introdukce dalšího druhu, a to raka bahenního, který měl nahradit zdecimované populace raka říčního. Mezi válkami se raci opět, i díky umělým introdukcím ze zahraničí, vzchopili a vrátili na většinu původních lokalit. Druhou ranou pro raky bylo zvýšené znečištění vod, které souviselo s prudkým rozvojem průmyslové a zemědělské výroby zhruba od 60. let minulého století. Od tohoto okamžiku až do roku 1985 početnost raků prudce klesala a na konci tohoto období byli téměř na pokraji vyhubení. V posledních patnácti letech se situace v našich tocích postupně zlepšuje. S tím souvisí i opětovný nárůst početnosti populací raků, opět i díky introdukcím. Je tu ale nové nebezpečí, které spočívá v šíření dvou nepůvodních druhů raků (r. signální, r. pruhovaný). Oba tyto druhy jsou značně agresivní a úspěšně vytlačují naše „domácí“ druhy. Jsou také odolní proti račímu moru a sami ho dokážou přenášet.

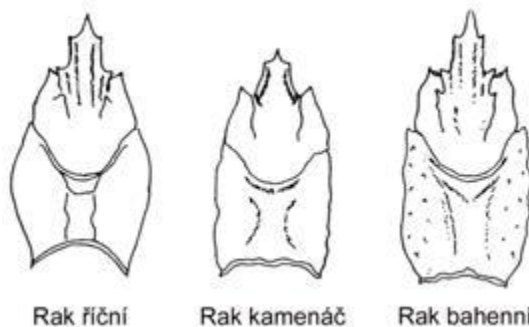
Na Vysočině se dnes vyskytuje téměř výhradně rak říční (*Astacus astacus*). Obývá čisté, dobře okysličené tekoucí i stojaté vody, dosahuje velikosti okolo 15-ti cm a má široká klepeta, na jejichž nepohyblivé části je naznačen zářez. Rypec vybíhá v ostrý hrot a na hlavohrudním štítu za očima má 2 páry vyvýšenin, které leží těsně za sebou. Jeho krunýř je pevný, hladký, nazelenalé barvy.

Pravděpodobný je výskyt raka bahenního (*Astacus leptodactylus*), který obývá stojaté vody s bahnitým dnem (od toho jeho jméno). Jeho velikost je podobná předchozímu druhu, klepeta má ale úzká, dlouhá a štíhlá a zářez na nepohyblivé části klepet chybí. Na hlavohrudním štítu za očima leží také 2 páry vyvýšenin, které jsou ale podlouhlé. Krunýř je poměrně měkký, drsný, s četnými hrbolky, taktéž nazelenalé barvy.

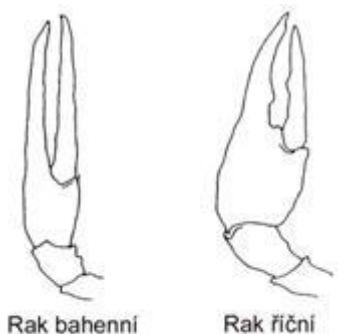
V okolí Velkého Meziříčí na Žďársku je potvrzen výskyt nepůvodního raka signálního (*Pacifastacus leniusculus*). Mimo jiné právě na několik zdejších rybníků byl tento druh introdukován v roce 1980 ze Skandinávie. Rak signální je zhruba velikosti raka říčního, dá se ale lehko rozeznat podle velké bílé až světle modré skvrny v místě styku pohyblivé a nepohyblivé části klepete.

Rak kamenáč (*Austropotamobius torrentinum*) ani rak pruhovaný (*Orconectes limosus*) by se neměli na Vysočině v současné době vyskytovat. Rak pruhovaný žije prozatím jenom v Labi a Vltavě, ale rychle se šíří a není vyloučeno, že se časem rozšíří na celé naše území. To by ale mohlo znamenat, že vytlačí všechny ostatní druhy a stane se tak naším jediným druhem raka. Mimo jiné z důvodu podchycení lokalit výskytu nepůvodních a nebezpečných račích druhů (r. signální, r. pruhovaný) se provádí mapování raků v České republice.

Obr. 1: Přední část hlavohrudního štítu raků

Obr. 2: Klepeta raků

Jaromír MAŠTERA

Použitá literatura:

- Holzer M., 2000: Raci v České republice.- Ochrana přírody č. 55/ 2000.
 Holzer M., 1992: Raci.- Ochrana živočichů v ČR, příručka ČSOP č.2.

ZELEŇ

rubrika sekce Ochrana zeleně a krajinného rázu

Lípy jako poděkování

V roce 2004 na podzim jsme na Březinkách u školky na kopci vysadili dvě vzrostlé lípy vysoké tři metry. Stromy jsme věnovali našim dvěma členům, Karlu Holubovi a Mirkovi Večeřovi, za dlouholetou obětavou práci a podporu při ochraně přírody.

Na sázení se nemalou měrou podíleli i naši mladí ochránci. Vzrostlé lípy a úvazový materiál nám poskytl jihlavská Správa městské zeleně.

D.S.

Stromy a městská zeleň působí na chování lidí

Někdy se objevují názory, že stromy a zeleň v ulicích je něco, co je v podstatě nadbytečné a luxusní, do čeho je nutné „zbytečně“ investovat peníze, které by mohly být „lépe“ využity na něco potřebnějšího. Setkáváme se i s názory, že husté stromové vyvolává u obyvatel nepříjemné pocity a vytváří nepřehledný prostor, v kterém se dobře daří pouliční kriminalitě. Proti takovým názorům stojí současné vědecké poznatky, které ukazují, že zeleň a stromy v městských ulicích nemají „jen“ okrasnou úlohu, ale že mohou výrazným způsobem ovlivňovat také sociální chování lidí.

Vědci z univerzity v Illinois (USA) se zaměřili na to, jaký vliv má městská zeleň na individuální a skupinové chování obyvatel. Výzkum prováděli v jednom z předměstských sídlišť Chicaga, které se skládá z většího množství zcela stejných šestnáctipodlažních domů. Část domů je obklopena trávnikem a stromy, mezi ostatními však byla zeleň z úsporných důvodů odstraněna a nahrazena betonem a asfaltem.

Ukázalo se, že dospělí a děti z domů obklopených stromy tráví v průměru více času venku než lidé z domů, kde není žádná zeleň. Lidé bydlící v domech obklopených stromy se stýkali se svými sousedy častěji, měli silnější pocit společenství a cítili se bezpečněji než lidé z domů beze stromů. Stromy vytvářely takový prostor, který umožňoval sousedům být v častém vzájemném styku a rozvíjet vzájemné vazby. Na druhé straně, prostor bez zeleně, jen s asfaltovými a betonovými plochami, který byl v druhé části sídliště, spíše obyvatele odrazoval od toho, aby trávili čas venku. Uzavírali se ve svých bytech a vztahy se svými sousedy omezovali na minimum.

Výzkum dále ukázal, že pevnější sousedské vazby přispívaly k lepšímu fyzickému a duševnímu zdraví obyvatel domů obklopených stromy. Bylo zde také méně fyzického násilí a kriminality, tím i menší počet volání na Policii. Pouliční kriminalita se projevuje častěji tam, kde je zaručena anonymita a nezáměr okolí o okolní dění. Pevnější sociální vazby tomu zabraňují. Obyvatelé domů obklopených zelení také používali konstruktivnější a méně násilné způsoby řešení konfliktů se svými dětmi a partnery, než obyvatelé domů bez zeleně.

Při výzkumu byly lidem v rámci počítačové simulace znázorňovány na obrazovce různé varianty okolního prostředí. Na některých nebyla zeleň vůbec, na jiných ve větším či menším rozsahu. Lidé měli zvolit variantu, kde se cítí nejbezpečněji. Obyvatelé obou částí sídliště si v převážné míře vybrali stromy a zeleň. Prostor se stromy vnímali jako místa, kde se cítí bezpečně. Dokonce – čím hustší koruny stromů simulace ukazovala, tím větší byl u dotazovaných osob pocit bezpečí, což bylo překvapivé zjištění. Tyto výsledky byly zcela v rozporu s názory s míněním stavitelů sídliště a zástupci Policie. Děti v „zeleném“ prostředí trávil dvakrát více času venku než děti z prostředí bez zeleně. Také hrály častěji tvořivé hry – skákání přes švihadlo, zpěv písní doprovázený tleskáním aj. Děti v prostředí bez zeleně se věnovaly hrám s přesně danými pravidly, např. fotbalu či karetním hrám. Děti ze „zeleného“ byly také v častějším kontaktu s rodiči, kteří byli též venku. A podle psychologů tvořivá hra a kontakt s dospělými jsou důležité pro zdravý duševní vývoj dítěte.

Shrnuto: prostředí, kde chybí přírodní prvky, vyvolává negativní změny v chování lidí. Profesor Kuo přímo řekl: „Bez vegetace se lidé stávají úplně jinými bytostmi.“ Na základě těchto výsledků představitelé města Chicago investovali 10 mil. dolarů do projektu vysazení 20 tisíc stromů ve městě. Jejich příkladu následovala další města Providence, Rhode, Island a Philadelphia.

Z materiálů Českého ekologického ústavu zpracoval

Karel HOLUB

Doupné stromy – kácet či nekácet?

Je velmi sympatické, že se naši ZO podařilo v loňském roce uzavřít dohodu s Lesy ČR s.p. lesní správou Jihlava a Městskými lesy Jihlava o označování doupných stromů. Stromy, na nichž budou z několika stran modré trojúhelníky, budou zachovány, mají možné hnízdní dutiny. Přítel, pracující u lesů, řekl otevřeně, že když se kácí, na nějaké značení se ohled nebere, vše jde dolů. Snad to nebude tak horké. I k lesním dělníkům, kteří nemají zrovna vysokoškolské vzdělání, proniklo určitě něco o ochraně a ekologii.

Dutina ve stromu může vzniknout vyhnitím, vykotláním, např. po ulomení některé větve u kmene. Vznikají však i tvrdými ptačími zobáky datlů, datlíků, žlun a strakapoudů. V měkkém ztrouchnivělém dřevě olše, vrby nebo horského smrku však dokáže vytvořit dutinu i sýkora lužní. Místrem je ovšem datel - jeho dutiny jsou až 57 cm hluboké, 20 cm široké a oválný otvor při stropu dutiny má průměr 6 až 11 cm. Oblíbeným stromem je buk, práce mu trvá kolem 10 dnů. Žluny a strakapoudi si zhotovují dutiny i vchody přiměřeně menší - žluna do hloubky 38 cm (průměr otvoru 5-9 cm), strakapoud velký tesá vletový otvor o průměru 4 až 7 cm. Dutiny po datlu černém v bučinách obsazují např. holubi doupňáci, nebo sýci rousní, menší dutiny po strakapoudech zase lejsci černohlaví či bělokrcí, sýkory, rehek zahradní, vrabci polní a další dutinový hnízdíči. Malý vchod je výhodnou ochranou proti vniknutí predátora. Proto i brhlík zmenšuje velký vletový otvor vyzděním okrajů hlínou.

Vydlané dutiny využívají i netopyři (u nás 11 druhů), občas i užovka stromová. Některým zvířatům poskytují dutiny celoroční i noční útočiště, v zimě tam nocují běžně např. sýkory, nebo brhlíci. Lesní kuna však dokáže vytáhnout z dutiny i bránícího se strakapouda, nebo jestřáb čekáním blízko dutin dokáže zlikvidovat celou kolonii holubů doupňáků.

Některé doupné stromy, ty obzvláště shnilé, však ohrožují i bezpečnost. Proto např. v městských parcích je čeká často nemilosrdný ortel, bezohledná motorová pila. Avšak již v 19. století považovali někteří lesníci kácení doupných stromů za nevhodné, později se dospělo ke kompromisu - doupné stromy pro hmyzožravé ptactvo jednak zachovat, jednak nahrazovat přirozené dutiny umělými. Umělé budky byly šířeny např. podle vzoru hraběte von Berlepsche, který „okopíroval“ dutinu datla černého a ještě ve čtyřicátých letech byl prosazován tento názor jako „jediný správný“. Později se přišlo nato, že k úspěšnému hnízdění postačí i jednodušší budky, např. z umělých barelů pro poštolky.

Z hlediska ochránáře je žádoucí zachovat doupné stromy, kde je to jen možné. Proto dáváme v tomto smyslu již léta připomínky příslušným orgánům při rekonstrukcích parků, či jiných zelených ploch. Proto vítáme i dohody o označování doupných stromů a věříme, že tím našim hmyzožravým přátelům určitě pomůžeme.

S využitím článku doc. Karla Hudce z časopisu VERONICA č. 2/2003 zpracoval

K.H.

Devastace lesa pod Rokštejnem

Neznámí pachatelé způsobili v lednu t.r. značnou škodu v lesní těžbě. Po obou stranách silnice mezi Přímělkovem a Panskou Lhotou podřezali tajně na ploše 1 ha kolem tří set vzrostlých stromů! Škoda je odhadnuta na 500 tis. Kč. Toto vandalství zasáhlo do Přírodní rezervace Údolí Brtnice, které se v minulosti podařilo uchránit před plány na zatopení přehradou. V podezření je některá těžařská firma. Po pachatelích Policie pátrá.

(Podle zprávy z denního tisku)

Rady pro výsadbu stromů

Při výběru druhé skladby sázených stromů upřednostňujeme odrůdy ovocných stromů, Původní druhy dřevin a původní uspořádání. Jako domácí strom se sází lípa, dub, ořech nebo kaštan. Pro aleje volíme podle regionu spíše olše, lípy, javory a ovocné stromy. Vyhněte se výsadbě topolů a olší v blízkosti zpevněných ploch. Kořeny těchto rychle rostoucích dřevin je zvedají a trhají. Zásahy do dřevin omezujte, radte se s odborníky. Omezujte používání rozmrazovacích solí, otevřené rány začistěte přípravkem proti plísni, nedopusťte uzavírání půdy, parkování těžké mechanizace nad kořenovým systémem apod. Zavěste na stromy ptačí budky. Kupujte si vánoční stromeček v květináči, na jaře jej vysaďte. Třídte papír a kupujte papír recyklovaný, využívejte i z jedné strany popsáné archy.

(Výtah z článku Hany Chalupské, Ekologická poradna Veronica, VERONICA č. 1/2005)

**MLADÍ OCHRÁNCI PŘÍRODY
VESELÝ JEŽEK - HORÁCKO
JIHLAVA**

„Jihlavský lístek“ již popáté

Dne 19. října minulého roku jsme pořádali již popáté v ZŠ Havlíčkova přírodovědně-ekologickou soutěž „Jihlavský lístek“. Tentokrát byla slabší účast, jen 26 dětí ze ZŠ T.G.M., E. Rošického, Nad Plovárnou a Havlíčkova, to však soutěži neubralo na kvalitě. Otázky písemného testu se týkaly chráněných území, ornitologie, dendrologie, ochrany přírody, života hmyzu, označování ekovýrobků aj. Vítězka získala plný počet 59 bodů.

Členky našeho kroužku MOP potvrdily, že patří v okrese ke špičce (hoši nestartovali, byli spoluoprádatelé), neboť vyhrála Lada Slézová a druhá byla Jana Augustová (v soutěži za ZŠ T.G.M.), 3.-4. Dita Brodinová a Tereza Klusková, 5. Petra Kovářová, všechny rovněž ze školy T.G.M. Teprve o 6. a 7. místo se dělil první chlapec, Petr Šandera ze ZŠ Havlíčkova s Katkou Francovou ze ZŠ T.G.M. Zajímavá byla poslední otázka: co bych udělal pro ŽP, kdybych byl představitelem obce. A odpovědi? Vykoupil bych významné přírodní lokality, rozšířil výsadbu stromů a keřů, rozšířil bych sběr tříděného odpadu, odmítl úložiště jaderných odpadů, omezil kácení v lesích, zlepšil čistotu ovzduší, zavedl bych povinně katalyzátory apod. Zdá se, že mladí uvažují správným směrem...

Na hodnotné knižní ceny přispěl Magistrát města Jihlavy, děti obdržely také hodně propagačních materiálů. Poznávací a zároveň zábavná forma soutěže splnila svůj cíl a za rok tedy opět na shledanou!

Karel HOLUB

Kamenná studánka již slouží

Ve čtvrtek 7. října jsme s naším oddílem MOPíků dokončili vykamenování studánky u Hosova. 21. října se začalo s výrobou dřevěného rámu na stříšku studánku. V dalších týdnech pokračovala stavba střechy. Dan Stejskal vše natáčel na video. Do konce podzimu bylo vše hotovo a studánka mohla sloužit svému účelu. Nazvali jsme ji Kamennou studánkou.

V úterý 28. prosince jsme s MOPíky pořádali vycházku na Vodárenské rybníky a okolí. Cílem cesty byla i tato nově zbudovaná studánka. U studánky jsme zapálili oheň a opekli již tradiční špekáčky. Počasí nám přálo, doma jsme byli krátce po poledni.

Miloslav BARTOŠ

V kroužku mladých ochránců přírody se zabýváme také různými rukodělnými činnostmi, např. výrobou svíček.

Foto K. Holub

MOPíci úspěšní ve Stříbrné niti

V celostátní přírodovědné soutěži Stříbrná nit, která byla koncem loňského roku uzavřena, se náš kroužek mladých ochránců přírody umístil na pěkném čtvrtém místě. V obsahu soutěže se objevila např. dokumentace zimních stop, hledání jara a vlastní aktivity směřující k poznávání a pomoci přírodě. Soutěže se zúčastnilo 20 kolektivů.

Konečná tabulka:

1. Mladí přírodovědci	Český Krumlov	300 bodů
2. Pátáci	Křemže	236 bodů
3. Jestřábník	Brno	211 bodů
4. VESELÝ JEŽEK	Jihlava	194 bodů
5. Bobeš	Bory	190 bodů

Mladí ochránci nám dělají radost

Díky akcím zaměřeným na veřejnost, z nichž nejúspěšnější byla „Drakyáda ve spadaném listí“ (kolem 50 lidí) se podařilo získat pro činnost mladých ochránců nové členy. Nyní pracujeme ve dvou družinách – starší děti mají schůzky pravidelně ve čtvrtek od 16 hod. (obvykle v klubovně, jinak dle domluvy). Práce s mladšími dětmi, kteří se scházejí v klubovně každé pondělí od 16.30 hod., se ujal Danek Stejskal. Vymýšlejí pro děti nápaditě různé činnosti, které jsou přiměřené jejich věku – úspěšná byla např. výroba vánočních svíček, předvánoční besídka, zhotovování figurek – veverka, ledňáčka, lov čápa apod.

Koncem roku byl vyhodnocen 13. ročník celostátní soutěže Stříbrná nit, kde jsme se umístili na pěkném čtvrtém místě (viz výše). Mimo soutěže Zelená stezka – Zlatý list, ve které se naši mladí zástupci probíjeli do národního kola, zvažujeme vzhledem k věkovému složení dětí účast v soutěži Ekologická olympiáda. Ta je určena pro středoškolskou mládež, která si aktivní formou porovnává své znalosti ekologie se svými kolegy z jiných škol. První ročník regionálního kola se koná v dubnu na Chaloupkách.

Mopíci nejen soutěží, ale pro přírodu i pracují. V září a říjnu čistili a opravovali budky v lesoparku Heulos a v ZOO. Připravujeme výrobu několika úlků pro čmeláky. Jelikož převážná část starších mopíků navštěvuje poslední ročník základní školy a čekají je přijímací zkoušky, čímž nemají času nazbyt, bylo nutno přehodnotit jejich činnost. Scházíme se pravidelně a zaměřili jsme se na vyhledávání a mapování studánek. U některých se pokoušíme o jejich opravu. Zkušenosti jsme získali při obnově studánky za Hosovem, která byla pod názvem Kamenná studánka zaregistrována v celostátní kampani Zachraňme studánky, kterou organizuje Sdružení mladých ochránců přírody ČSOP. Cílem kampaně je probudit zájem o zanikající zdroje pitné vody – studánky. V rámci tohoto Projektu je „chráněno“ v celé ČR 140 studánek, o které se stará 60 kolektivů.

Náš kroužek mopíků Veselý ježek se zúčastnil v minulém roce také Hledání jara. V letošním roce připravujeme zapojení do této akce všech přátel přírody, organizované ČSOP, opět. Hledání proběhne o víkend 8.4. až 10.4. 2005. Pátrat budeme po ruměnicích pospolných, kvetoucím plicníku a písčavých vrbových příšťálkách. Věříme, že se do ní zapojí co největší počet členů naší ZO a jejich příznivců. Bližší ve vývěskách na hlavní poště a ZVEREXU, Dvořákova ul. 1 a na schůzích. V letošním roce jsou dány předpoklady pro nejméně tak bohatou činnost, jako loni.

Petr TOUŠ

Ježčí trasa

Ježečku, ježečku,
nelez na silnici,
přejedou tě blázni
v plechové krabici.

Zalez radši v lese,
či v lomu do drtě,
aby ani pejsek
najít nemohl tě.

Kavka

Kavko, kavko, černý ptáku
s nožičkami žlutými,
chodíš tady po náměstí,
nikdo si tě nevšimá.

Rohlíček ti ulomíme –
my tě rádi máme.
Na tvé hnízdo za komínem
zjara pozor dáme.

Verše: Karel HOLUB

RŮZNÉ

Půlkulaté jubileum

V lednu t.r. jsme poseděli ve známé jihlavské restauraci U Jakuba s Pavlem Hobzou u příležitosti jeho pětadesátin. Pavel Hobza rozhodně nepatří mezi „papírové“ ochranáře.

Od dětství se intenzivně zajímal o ptactvo, má o něj hluboký celoživotní zájem, proto je také dnes v tomto oboru nezpochybnitelnou autoritou. O každém ptáku dokáže dlouze vyprávět, zvláště je „zamilován“ do ostřížů, luňáků a dalších dravců, ale neunikne mu žádný střízlík nebo cvrčilka. Jeho pozorování, která rozvíjí při ornitologických expedicích na Nové Mlýny, Velký Tisý, bohdalovské rybníky či při tématických zájezdech se Střediskem ekologické výchovy Chaloupky i do zahraničí, jsou obsažná a zajímavá a slouží jako podklady pro Českou společnost ornitologickou. K jeho zásluhám patří však i výsadba několika stovek ovocných a volně rostoucích stromů v okolí Větrného Jeníkova, kde je členem místního mysliveckého sdružení a o zvěř ve „svém“ revíru se opravdu stará. Nemá rád prázdné řeči, proto pomáhá při každé naší pracovní akci, ať již je to výsadba stromků, zvelebování klubovny či vyvěšování a čištění ptáčích budek.

Přejeme Pavlovi dobré zdraví, aby mu dlouho vydržela jeho kondice zdatného turistu a v hledáčku dalekohledu i fotoaparátu hodně a hodně zajímavých objektů!

Karel HOLUB

Holubi

V našem parku u sídliště
létá hejno holubů.
A jsou pěkně vypasení,
pomlouvají je nebudu.

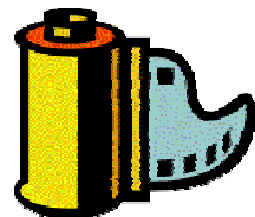
Říkal nám pan Hobza Pavel,
že prý jsou to hřivnáči.
Hnízdo mají jako talíř,
malinké jim nestačí.

K.H.

Fotoklub ochránců přírody

ČSOP Jihlava zakládá Fotoklub ochránců přírody. Jeho činnost bude následující:

- Ø výuka a teorie focení (výuka v 14-ti denních intervalech, dle domluvy)
témata
 - klasika versus digital
 - výběr fotoaparátu
 - práce se clonou
 - zlatý řez
 - psychologie focení
 - fotografické efekty v přírodě atd.
- Ø zachytit a zmapovat krásu přírody formou výletů
možné výlety
 - stoleté duby v Rohozné
 - pramen Dyje
 - Čeríněk
 - Špičák atd.
- Ø výstavy
- Ø soutěže

Fotoklub bude využívat největší ateliér na světě a tím je příroda. Fotoklub se nebude zabývat touto tvorbou: reklamní foto, focení architektury, akty, reportáže atd.

V případě zájmu o členství ve fotoklubu, které je bezplatné, se můžete přihlásit na adresu: Vladimír Jirků, Demlova 2, 586 01 Jihlava, e-mail: vladimir.jirku@cz.bosch.com.

V přihlášce uveďte své jméno a příjmení, adresu, věk a kontaktní telefon, příp. e-mail.

Vladimír JIRKŮ

22. března – Světový den vody

Obecně víme, že tři čtvrtiny povrchu zeměkoule je pokryto vodou. Ale pouze 3% z nich je voda sladká. A z té jsou ještě dvě třetiny v pevné fázi, ledu. Už z této malé statistiky je vidět důležitost vody. Má zásadní význam pro všechny druhy života, řadu vlastností fyzikálních a chemických, rozpouští živné látky, je prostě nezastupitelná a nenahraditelná.

Představme si, že by nám chyběla v potravě, k pití, k mytí, praní, odvádění odpadů, že by chyběla v technologiích průmyslu, v zemědělství, v komunální sféře... Proto je nezbytné pečovat o její čistotu a nezávadnost. Máme řadu právních předpisů, jsou zde orgány Magistrátu a Kraje, Česká inspekce životního prostředí, Zdravotní ústav a další instituce, které kontrolují a postihují její znečišťování. Jsou stanoveny tři ochranná pásma vodních toků, stanoveny podmínky pro pitnou vodu, provozovatelům určovány ukazatele přípustného znečištění vod, rozšiřuje se počet čistíček (ČOV) obcí a u nových staveb jsou přímo podmínkou, budují se nové rybníky...

Přesto jak víme z praxe dochází stále ke znečišťování toků. Závadné látky (silážní šťávy, hnojívka, nafta, odpadky aj.) projevující se závadným zbarvením vody, zápachem, tvořením usazenin, tukovým povlakem, pěněním apod. vedou k úhynu ryb a vodních živočichů a vodu dočasně znehodnocují. Takovéto případy je třeba neprodleně hlásit příslušným orgánům České inspekce ŽP v Havlíčkově Brodě a oddělení vodního hospodářství Magistrátu města Jihlavy (v jejich obvodu). Sami jsme to v posledních letech udělali několikrát. Na druhou stranu jako ochranáři můžeme pomoci ve spolupráci se správcem toku a vlastníkem např. při výsadbě pobřežních porostů, případně i čištění toku. Ve výsadbě pomáháme už řadu let podniku Povodní Moravy. Staráme se také o několik studánek, z nichž ta „kultovní“ je Emanuela v lese pod PP Vysoký kámen. V dnešní době, kdy převážně ze sítí odebíráme upravovanou vodu, mají studánky v krajině především význam zachování původní, neupravované vody, nehledě k dalším hodnotám (krajinotvorný prvek, často svázaný s pověstí ap.). Jsou symbolem „vody pravé“, oslavovali je již staří Slované a měli bychom tuto tradici obnovit...

Zamysleme se někdy nad významem vody v našem životě, neplýtvějme jí a nepřispívejme k jejímu znečišťování. Je životně důležitou součástí našeho životního prostředí.

SOVA

Nahlédnutí do ochrany přírody v hluboké minulosti

Budečská zahrada

Pod tímto názvem vycházel v Praze v osmdesátých letech 19. století „obrázkový časopis pro mládež“, který měl z dnešního hlediska vlastivědné a ekologicky výchovné poslání. Hle, co třeba radí v čísle 6 ročníku 1880:

... Ptáci nejsou jedinými hubiteli hmyzu. Mají pomocníky též mezi malými čtvernožci, obojživelníky a hmyzem samým. Například ropucha je horlivým ochráncem našich zahrad. Živí se hlemýždi, kteří žerou zeleninu a ovoce. Obvykle vychází na lov v noci, když ptáčekové na stromech usnuli. Zahradníci angličtí uznávajíce prospěšnost ropuch přičiňují se o to, aby se v zelnicích množily... Hubte škůdce, kteří naše sady ničí. Když se objeví chroustí, setřásejte je se stromů, sesbírejte je a doneste na obecní úřad, kde za každý litr jich dostanete 1 nebo 2 krejcare. Vyděláte několik krejcarů na papír a prospějete svému okolí... Chrousty můžete také házet slepicím nebo vepřům, kterážto zvířata žerou je velmi ráda... Zastihnete-li někde krčka, neopovažte se mu ublížit! Hubí chrousty v zemi, kde by jich nikdo nenašel. Nevěřte, že krtek žere jen kořínky rostlin, je to pouhá pomluva. On rostliny ostrahuje, hubě ponravy a jiný hmyz, který kořínky ožirá.

Užitečná je též rosnice (rosnička), zelená žabka, která po celé léto žije na suchu, obvykle na stromech a keřích a rozličnými druhy hmyzu se živí. Šetřiti máte cvrčka, který někdy do zdi se ukrývá a jen svým pronikavým cvrčením se prozrazuje. Nebouřte mravenišť, vosích hnízd a nevyrušujte včel. Hmyz ten vaší drzost hrozně potrestati může. Vyhněte se i hadům, kteří se vyhřívají u cest na výsluní. Bývá to někdy zmije, jejíž kousnutí je smrtelné.... Ježek hubí myši, plže, krysy, kuny, šťury a též jedovaté zmije. Šťastná jest krajina, kde žije hojnost ježků, tam se může člověk i ve křoví procházeti... Budíž vaším heslem: „Nebeřme žádnému zvířátku života, dokud o jeho škodlivosti dokonale přesvědčení nejsme!“.

(velmi mírně zkráceno)

Petr TOUŠ & Karel HOLUB

Výroční členská schůze ve znamení voleb

V pátek 17. prosince 2004 se v klubovně jihlavské ZOO konala v pořadí již třetí výroční členská schůze ČSOP Jihlava. Schůzi řídil předseda organizace Miloslav Bartoš za účasti 37 lidí.

Po úvodním slovu předsedy přednesl Karel Holub krátký příspěvek o 25. výročí založení ČSOP. V rámci něj byly předány aktivním členům i nečlenům pamětní listy za obětavou práci v ochraně přírody za uplynulé 3 roky a také zvláštní ocenění ve formě věcného daru, které obdrželi Slavomír Večeřa a Petr Touš. Poté přišly na řadu zprávy o činnosti jednotlivých sekcí, které přednesli Vojta Kodet (Ochrana ptactva), Jaromír Maštera (Mapování přírody), Jiří Moravec (Ochrana zeleně a krajinného rázu), Petr Touš (MOPíci) a Jana Kotoučková (Ekoinfocentrum). Poté následovala zpráva revizní komise a zpráva o hospodaření za uplynulý rok, kterou přednesl odstupující hospodář Jiří Kurz. O personálních záležitostech informoval Pavel Hájek - máme kolem 40-ti členů. Po přednesení návrhu činnosti na rok 2005 a schválení zprávy o přechodu organizace na podvojný účetnictví následoval hlavní bod večera, a to volba nového Výboru ZO na příští tříleté funkční období. VČS zvolila nový Výbor ZO ČSOP Jihlava ve složení:

předseda:	Miloslav Bartoš
hospodář:	Pavel Hájek
místopředseda:	Vojtěch Kodet
revizní komise:	Dáša Bubíková

další členové Výboru:

Tomáš Berka, Pavel Hobza, Karel Holub, Pavel Jelínek, Ing. Jana Kotoučková, Jiří Kurz, Mgr. Jaromír Maštera, Ing. Jiří Moravec, Daniel Stejskal, Slavomír Večeřa

Po volbách následovalo přijetí usnesení VČS, které mj.uložilo nově zvolenému Výboru odstranit nedostatky v účetnictví Ekoinfocentra a provést celkovou revizi majetku ČSOP Jihlava do konce ledna 2005. Na závěr večera byly odpromítány některé videokazety o přírodě a z činnosti organizace.

J. M.

Předseda Miloslav Bartoš předává na VČS ocenění Petru Toušovi za úspěšné vedení MOPíků v roce 2004.
Foto K. Holub.

Drakyáda ČSOP na Skalce

V pátek 15. října pořádala naše ZO ČSOP pod vedením Danka Stejskala na Skalce v Jihlavě drakyádu. Akce byla určena pro veřejnost a překvapila nás vysoká účast – asi 50 lidí, většinou maminek s dětmi. Velice dobře si vedla Hana Matějčková v moderování úvodní soutěže – poznávání listů stromů a následující lovení dřevěných dráčků. Dráčci byly výrobky Dana Stejskala a mladých ochránců přírody.

Následovalo pouštění draků vlastní výroby, nebo, a to většinou, koupených v obchodě. Koupení draci pak samozřejmě nemohli soutěžit o nejlepšího draka. Koho už nebavilo pouštění draka, mohl se ohřát a opéci si špekáček u ohně, který hořel v závětrří po celou dobu akce. Nutno poděkovat Dankovi Stejskalovi a všem ostatním, kteří spolu s ním tuto akci připravovali.

Miloslav BARTOŠ

Povídky z přírody

Zavzpomínejte prosím, co se Vám v přírodě přihodilo zajímavého, veselého, poučného nebo strašidelného a zachyťte své příběhy na papír. Pokusme se společně z těchto povídek sestavit knihu, a tak vzdát hold přírodě. Počet stran je neomezen, formát A4. Jedinou podmínkou je, aby se jednalo o vlastní příběh. Vlastní ilustrace a fotografie vítány.

Na Vaše příspěvky se těší

Daniel STEJSKAL (U pivovaru 1, 586 01 Jihlava, tel.: 728 074 501)
Karel HOLUB (Na kopci 15, 586 01 Jihlava, e-mail: karelholub@centrum.cz)

Příhody z přírody, o které Vás žádáme, nemusí být sáhodlouhé povídky z hlubokých lesů a hlavními hrdiny nemusí být jen vzácní živočichové. Takový minipříběh můžete prožít i v centru města, když jdete z nákupu. O tom Vás snad přesvědčí i následující příhoda.

Přepadení u banky

Titulkem jako z bulváru začala naše krátká příhoda. Vracel jsem se z města s rodinou a procházeli jsme Divadelní uličkou za bankou. Z družného rozhovoru nás vyrušilo pleskání a víření křídel. Ze střechy, na které seděli holubi, byl jeden odlétající pták doslova sestřelen velkou krahujčí samicí, která v nestřeženou chvíli na holuby zaútočila. Holub, zaskočen náhlým přepadením, ztratil orientaci a vládu nad křídly a řítil se k zemi. Cestou se ještě rozplácl o zeď protějšího rohu. Úplně zmatený sebou zuchnul do závěje sněhu. Jeho život visel na vlásku - krahujčí samice už letěla k druhému, tentokrát smrtícímu útku.

Život holubovi zachránila naše malá Terezka, která začala volat: „Tatí, tatí, to je přece ten krahujec, jak jsme ho vypouštěli!“ Jak nás krahujčí samice zpozorovala, vzdala se lákavé kořisti a rychle vyklidila prostor. A jestli to byla krahujčí samice, kterou jsme s ochránci přírody v lednu vypouštěli? Kdo ví...

Daniel STEJSKAL

Víte, že :

- v úterý 14. prosince proběhla v Brně Valná hromada Unie pro řeku Moravu? Na této akci byla naše ZO ČSOP přijata za člena Unie, společně s hnutím Arnika.
- v sobotu 20. listopadu nás poctili návštěvou mladí ochránci přírody ze Žamberka pod vedením paní Ludmily Bartošové? Míla Bartoš s Petrem Toušem je provedli jihlavskou ZOO a vyměnili si s nimi zkušenosti o činnosti a vedení MOP a problémech práce v ČSOP.
- po dobu zimních měsíců probíhala ve spolupráci s mladými ochránci přírody přestavba naší klubovny? Po dohodě s panem Nováčkem musíme uvolnit dílnu za naší klubovnou, ale ponk můžeme použít do naší nové dílny v místě kde bývala fotokomora. Přebytečné skříně jsme umístili na chodbě. Přijďte se i vy podívat na nově zařízenou klubovnu, nejlépe první pátek v měsíci, kdy probíhá schůze naší základní organizace.
- ve čtvrtek 27. ledna se uskutečnila v ZOO Jihlava beseda s Václavem Chaloupkem, autorem večerníčků se zvířátky? Pro zpestření tu byl i rys známý z tohoto večerníčku, dovezený ze záchranné stanice v Pavlově. Akce jsme se zúčastnili s našimi MOPíky.

Nezapomínejte na knihovnu !

V naší knihovně ZO máme nyní na 130 svazků, převážně z darů členů, které jsou stále doplňovány. Zájemci z řad členů, dětí i veřejnosti v ní naleznou široké spektrum literatury vztahující se k přírodě jak odborné a populárně naučné, tak i beletrii, a to z nejrůznějších úseků přírody a životního prostředí.

Namátkově uvádím několik titulů:

Atlas pernaté zvěře – Atlas rostlin – Červené knihy ohrožených druhů – Fauna ČR – Hry pro děti – Hygiena ŽP – Chráněná území – Chráněné přírodní výtvoři – Malý ekologický slovníček – Motýli ČR – Milování v přírodě – Naše jedovaté rostliny – Obojživelníci a plazi – Ochrana sov a dravců – Podivuhodná zvířata – Ptáci – Rukověť ochránce přírody – Stromy – Větrná energie – Záchrana jilmů – Životní prostředí ČR a mnoho dalších.

Současně je k dispozici i několik videokazet se snímky ze života chráněných živočichů a rostlin a záběry cenných lokalit. Zájemci mohou přijít vždy v pondělí od 16 do 18 hod. do klubovny Mahenova ulice 3.

Karel HOLUB
knihovník a kronikář

V Jihlavě proběhla výstava „Budoucnost bez jedů – toxické látky a odpady“

Odbor životního prostředí magistrátu připravil v lednu t.r. spolu se sdružením Arnika výstavu s názvem „Budoucnost bez jedů – toxické látky a odpady“. Jedná se o 10 panelů, které putují po celé České republice. Tématem výstavy je popis vzniku toxických látek (např. PVC, rtuť, dioxiny, pesticidy apod.), jejich vliv na zdraví člověka, znečištění prostředí a komplexní řešení celé problematiky. O výstavu projevil zájem ponejvíce školy, ale i řada jednotlivců.

Spolu s výstavou se mohli zájemci podepsat pod petici adresovanou našim poslancům, v níž je požadována m.j. informovanost veřejnosti o používání toxických látek, nahrazení nejnebezpečnějších toxinů bezpečnějšími alternativami či požadavek na přijetí důsledných opatření proti úniku toxinů do prostředí. Tuto petici podepsalo cca 150 signatářů, kterým není lhostejné, co se kolem nás, či za našimi zády, děje. Pokud chceme pozitivně ovlivnit naše životní prostředí, musíme být co nejlépe informováni. A v tomto směru výstava svůj účel splnila.

Bohuslava KOLMANOVÁ
odbor ŽP Magistrátu města Jihlavy

Chcete nás mít také na své zahrádce?

Jestli vaše odpověď zní ano, přihlašte se do soutěže

Ž I V Á Z A H R A D A

jejíž prostřednictvím chce ČSOP působit na majitele a uživatele zahrad, aby nezapomínali na své sousedy z živočišné říše a snažili se svoje zahrady před nimi neuzavírat. Příroda se tak alespoň částečně vrací zpět do blízkosti člověka.

Principem soutěže je snaha přilákat na svoji zahradu co nejvíce živočichů z vyjmenovaných druhů či skupin a maximum těchto živočichů na své zahrádě pozorovat. Soutěž probíhá ve dvou kolech, jarní je každý 4. víkend v květnu a vánoční, kdy se pozoruje během vánočních svátků. Do Živé zahrady se zatím zapojilo 316 zahrad, z toho 8 zahrad školních z celé České republiky.

Pokud vás soutěž zaujala, stačí vyplnit *Přihlášku* na našich webových stránkách nebo zavolat k nám do kanceláře a my vám ji pošleme. Vyhlášení příštího jarního kola, mapovací kartu a některé rady, jak oživit zahradu, najdete v dubnové Kráse našeho domova nebo na našich [www](http://www.csop.cz). Přihlášeným zahradám zašleme včas mapovací kartu a veškeré informace automaticky.

Kontaktní adresa: Kancelář ÚVR ČSOP, Alice Turnerová, Uruguayská 7, 120 00 Praha 2, telefon: 222 511 494, E-mail: csop@ecn.cz, www.csop.cz

ZNÁTE NAŠE CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ ?

Jezdovické rašeliniště

V okolí Třeště můžeme navštívit řadu velice hezkých a zachovalých přírodních lokalit a je jen škoda, že je nedokážeme turisticky propagovat tak, jako to dělají například na Žďársku.

Jedním z takových míst je i přírodní památka Jezdovické rašeliniště. Jedná se o prameništní rašeliniště v údolí jednoho z přítoků Třeštského potoka o rozloze 1,6 ha, ležící v katastrálním území Jezdovic a nadmořské výšce 575 až 579 metrů.

Nejcennější plochy pokrývá vegetace ostřicovorašeliníkových a ostřicovomechových společenstev. Na pramenech se vytvořila i slatinná společenstva. Z ohrožených rostlin jmenujme rosnatku okrouhlostou, krušík bahenní, všivec lesní, ostřici blešní, ostřici dvoumužnou, prstnatec májový, vachtu trojlistou, bublinatku menší, tolíji bahenní, suchopýr širokolistý, bařičku bahenní, zábělník bahenní a kozlík dvoudomý. Na suších okrajích přecházejí společenstva rašelinišť do krátkostéblých společenstev, ve kterých roste vemeník dvoulistý a kociánek dvoudomý. Na části území se vyvinula olšina s bylinným patrem.

Ze zvířeny se zde vyskytuje skokan ostronosý a skokan krátkonohý, linduška luční, bramborníček hnědý, cvrčilka zelená a ťuhák šedý. Za potravou sem zalétá také moták pochop a čejka chocholatá. Při svých návštěvách jsem spatřil také množství srnčí zvěře.

Osobně se domnívám, že po zlikvidování polních remízků v sedmdesátých letech mají nyní tato, i když malá, chráněná území pro stavy srnčí a lovné zvěře velký význam, jelikož zde zvířata neruší zemědělská činnost a mohou tak v klidu odchovat mláďata..

S použitím publikace „Zvláště chráněná území okresu Jihlava“

Pavel JELÍNEK

PP Jezdovické rašeliniště. Foto P. Jelínek

KALENDÁŘ AKCÍ

jaro – léto 2005

Na všechny akce je zvána široká veřejnost a zejména děti !!

Pro podrobnosti a aktuální změny sledujte internetové stránky (<http://csop-jihlava.euweb.cz>) a nástěnky ČSOP Jihlava u ZVEREXU a hlavní Pošty v Jihlavě. Informace můžete také získat v Ekoinfocentru na jihlavské Bráně (Věžní 1).

SCHŮZKY MOPÍKŮ (pondělky - mladší; čtvrtky – starší) jsou vždy od 16 hod, v klubovně Mahenova 3 nebo dle dohody na předcházející schůzce.

4. března, <i>pá</i>	Výborová a členská schůze ZO	16.30 hod, klubovna Mahenova 3
8. března, <i>út</i>	ZAPOMENUTÉ STUDÁNKY
Povídání s Pavlem Koubkem ze sdružení Zelené srdce. <i>Od 17 hod v Domě dětí a mládeže v Jihlavě, Brněnská 29, II. patro vlevo (hudebna).</i>	
17. března	Závěrečný termín sčítání káňat, odeslání (ornitologická sekce)	
18.-20. března	VELIKONOCE NA CHALOUPKÁCH - pořádá SEV Chaloupky u Kněžic.	
22. března	Světový den vody	
22. března, <i>út</i>	PŘÍRODNÍ ZAJÍMAVOSTI NA VYSOČINĚ
Beseda s RNDr. Milanem Macháčkem. <i>Od 17 hod v Domě dětí a mládeže v Jihlavě, Brněnská 29, II. patro vlevo (hudebna).</i>	
26. března, <i>so</i>	HLEDÁME SKORCE II. – ornitologická vycházka. <i>Sraz v 10 hod u staré mlékárny, ulice Romana Havelky. Vede Pavel Hobza</i>	
1. dubna	Den ptactva	
1. dubna, <i>pá</i>	Výborová a členská schůze ZO	16.30 hod, klubovna Mahenova 3
8.-10. dubna	HLEDÁNÍ JARA – soutěž pro děti Na Skalce v Jihlavě (přebor v kuličkách, ...).
Bude upřesněno.	
9. dubna, <i>so</i>	HLEDÁME PRVNÍHO PĚVCE – vycházka ve spolupráci s turisty Sokola Bedřichov.
Vede Pavel Hobza.	
16. dubna, <i>so</i>	SÁZENÍ STROMKŮ. Bude upřesněno.	
22. dubna	Den Země	
22. dubna, <i>pá</i>	DEN ZEMĚ – DEN PRO PŘÍRODU (1. ročník) – na Heulose (Březinovy sady, Jihlava). Spolupráce se Záchranou stanicí v Pavlově, Správou CHKO Žďárské vrchy, AOPK). Bude upřesněno.	
23. dubna, <i>so</i>	Česká Kanada – zájezd turistů Sokola Bedřichov	
24. dubna, <i>ne</i>	DEN ZEMĚ NA CHALOUPKÁCH - soutěže, hry pro děti i dospělé.	
•	instalace zábran a záchranné transfery obojživelníků (ropuch) u Kamenických rybníků – upřesnění dle vývoje počasí (informace na tel. 732877955)	
1. května, <i>ne</i>	Ježek Vysočiny – turistický pochod pořádaný KČT Sokol Bedřichov	
2. května	Mezinárodní den ptačího zpěvu	
6. května, <i>pá</i>	Výborová a členská schůze ZO	16.30 hod, klubovna Mahenova 3
začátek května	Poznávání obojživelníků v přírodě – pro MOPÍky i veřejnost pořádají u Pístova Daniel Stejskal a Jaromír Maštera. Ukázky živých jedinců v jejich přirozeném prostředí, povídání o životě obojživelníků, atd. Bude včas upřesněno.	

14. května, <i>so</i>	VÍTÁNÍ PTAČÍHO ZPĚVU Tradiční ornitologická vycházka pod vedením zkušeného ornitologa. <i>Pravděpodobná trasa:</i> Lesnov-Lesnovské rybníky-Pávov. Bude upřesněno.
20.-21. května	ZELENÁ STEZKA – ZLATÝ LIST Regionální kolo soutěže na Chaloupkách – účast našich MOPfků
21. května, <i>so</i>	Teslácký Šotek – turistický pochod pořádaný KČT Tesla
22. května, <i>ne</i>	Louka plná orchidejí - pořádají Chaloupky
27.-29. května	PLZEŇSKO A KŘIVOKLÁTSKO – zájezd pořádaný SEV Chaloupky.
29. května	Světový den národních parků
31. května	Den otevírání studánek
3. června, <i>pá</i>	Výborová a členská schůze ZO 16.30 hod, klubovna Mahenova 3
11. června, <i>so</i>	Záchranná stanice Pavlov - zájezd s turisty Sokola Bedřichov. Přihlášky: Marie Hobzová, tel.: 567 215 655.
19. června, <i>so</i>	POZNÁVÁME KEŘE NA HRADBÁCH Vycházka sekce ochrany zeleně. Bude upřesněno.
18. června, <i>so</i>	Bedřichovská padesátka – turistický pochod pořádaný KČT Sokol Bedřichov.
19. června	Světový den životního prostředí
21. června	Den květů
24.-26. června	Kosení na Chaloupkách
5. srpna, <i>pá</i>	Výborová a členská schůze ZO 16.30 hod, klubovna Mahenova 3

Další akce v červenci a srpnu :

- DUNAJSKÁ DELTA - zájezd pořádaný SEV Chaloupky (začátek července)
- dokončení mapování raků na Jihlavsku – sekce Mapování přírody
- pokračování v mapování obojživelníků a ostatních živočichů a rostlin dle mapovacích karet
- dozor nad chráněnými územími v okrese
- údržba zvláště chráněných území v okrese (kosení) – bude upřesněno
- značení hranic zvláště chráněných území – bude upřesněno

Z prosincového značení hranic přírodní rezervace Velký pařezitý rybník...

Foto K. Holub

ZPRAVODAJ ČSOP Jihlava 1/2005

Vydává dvakrát ročně ZO 59/11 ČSOP Jihlava. Adresa: Hamerníkova 12, 586 01 Jihlava. Klubovna: Mahelova 3, Jihlava (Modelcentrum Kostka). Nástěnky: ZVEREX (Dvořákova 1, Jihlava); POŠTA 1 (Masarykovo náměstí, Jihlava); Pávovská ulice (u autobusové zastávky).

Ekoinfocentrum: Jihlavská brána, Věžní 1; otevřeno středa 13.30 - 17.30, čtvrtek 9.00 - 13.00 hod.

Internetové stránky: <http://csop-jihlava.euweb.cz>; e-mail: csop.jihlava@email.cz.

Šéfredaktor: Mgr. Jaromír Maštera. *Redakční rada:* Karel Holub, Pavel Jelínek, Vladimír Jirků DiS. a Jiří Kurz.

Kresby: Jaromír Maštera st. a Daniel Stejskal. *Fotografie:* Pavel Jelínek, Vladimír Jirků DiS., Alice Turnerová a Karel Holub.

Foto na titulní straně: Pavel Jelínek – buk v NPR Velký Špičák.

Příspěvky do příštího čísla zasílejte do 15. 8. 2004 na redakční adresu: Redakce Zpravodaje ČSOP Jihlava, Slavíčková 22, 586 02 Jihlava; případně v elektronické podobě na e-mail organizace.

Uveřejněné články nemusejí vyjadřovat názor redakce. Za obsah příspěvků odpovídá jejich autor, redakce si vyhrazuje právo došlé příspěvky upravovat či krátit.

Náklad 300 výtisků. Zdarma. Tisk: ETIS s r.o., Jihlava